

Obec Luková a Květná

Historie

Místo pro moderní život příroda_domov_zázemí

Vydala: Obec Luková

Texty: Petr Celý, Michaela Čadová, Eva Čtvrtečková, Vlastimil Novák,
Stanislav Vimr

Zdroje:

- Luková a Květná - historie a současnost (sborník; Radomíra Koudelková, František Vacek, 2004)
- Kronika obce Luková
- Listy Lanškrounska
- www.lukova.cz, <https://www.lanskrounsko.cz/cz/historie/lan-skrounska>, <https://www.lanskroun.eu/dejiny-mesta/d-2333>
- Hackenschmied, V. Z.: Báchorky, báje, pověsti a jiné vypravování lidu z okresu Lanškrounského. 1. vyd. Ústí nad Orlicí, GARN, 2016.
- KOUDELKOVÁ, Radomíra. Lukovská škola očima kronik a pamětníků. Diplomová práce. Olomouc: Univerzita Palackého, Fakulta pedagogická. 1997.

Fotografie: Radek Lepka, Petr Celý, Stanislav Vimr a archiv obecní redakce

Grafická úprava / Tisk: Rainbow Display Systems s.r.o.

Historie Lukové

První písemná zmínka o obci pochází z roku 1304. Je ve věnovací listině českého krále Václava II. Zbraslavskému klášteru. V této listině je obec zmiňována jako Lukow, jinde Lucov (latinsky). Jméno dostala vesnice od rozsáhlých luk a dokazuje český původ.

Nejstarším písemně doloženým východočeským sídlištěm byla Litomyšl, uváděna v letech 981/982. Dle pověsti vedla hustými lesy od Litomyšle až k Moravě Trstenická stezka – stará zemská stezka, která spojovala Čechy s Moravou. Údajně na ní ležela skutečně existující tvrz Krottenful (Grottenpful) za Žichlínkem (4 km východně od Lukové). Zaniklý vodní hrad Krottenpful (česky Žabí močál) byl vybudován na pravém břehu Moravské Sázavy asi 100-150 m jihovýchodně od místa, kde je postaven železniční most přes řeku. Pravděpodobně plnil funkci strážce nedaleké českomoravské hranice. Svůj význam zřejmě ztratil po dokončení kolonizace a dobudování města Lanškrouna.

Dějiny Lukové byly dlouhodobě spojené s dějinami Lanškrouna. Město Lanškroun bylo založeno ve 2. polovině 13. století, jeho zakladateli byli pravděpodobně bratři Oldřich a Heřman z Drnholce. Poprvé je zmíněn v roce 1285, kdy byl majetkem Václava II., který ho postoupil nevlastnímu otci Záviši z Falkenštejna. Lanškroun a okolní obce (tedy i Luková) patřily do lanšperského panství, v roce 1304 daroval Václav II. město s východní částí panství cisterciáckému klášteru na Zbraslavi.

V průběhu 13. století probíhala v českých zemích kolonizace, do Čech byli zváni němečtí osadníci. České nápisy a obrazy ve starém dřevěném lukovském kostelíku (zmiňován 1439, dle jiných pramenů 1304) však svědčí o českém osídlení vesnice. Německá vrchnost postupně Čechy zbavovala půdy. Kraj také ohrožovaly nájezdy loupeživých rytířů. Zakročit musel dokonce sám Karel IV., který v roce 1356 se svým vojskem dobyl hrad Žampach a loupeživého rytíře Pancíře dal pro výstrahu oběsit.

Roku 1344 bylo založeno litomyšlské biskupství. Do jeho majetku přešlo roku 1358 celé lanškrounsko-lanšperské panství výměnou za jiný majetek u Prahy. Podle zápisu v litomyšlském archivu byla Luková v tomto roce – jako farní byla uváděna již 1349 a roku 1358 se stala součástí biskupských statků.

V letech 1425–1431 vládli městu Lanškrounu a okolí husitští hejtmané, kteří sídlili v Litomyšli – Jeník z Nedanic, Jan Kromějšin a Jan Městecký z Opočna. V letech 1432–1507 vlastnili lanškrounské panství včetně Lukové Kostkové z Postupic, kteří posilovali český vliv a byli oddanými přívrženci Jiřího z Poděbrad.

Posledními držiteli lanškrounského panství byly od roku 1505 Anna a Markéta, dcery zemřelého Bohuše Kostky z Postupic. Jejich poručíkem se stal Vilém z Pernštejna. Oženil s nimi své syny a lanškrounsko-lanšperské panství bylo majetkem Pernštejnů až do roku 1588, kdy ho prodali Adamu Felixi Hrzánovi z Harasova (za 45 300 kop českých grošů).

V Lukové byl za vlády Adama a Felix Hrzánových vybudován velký rybník. Rozkládal se na ploše polností a usedlostí více než tři čtvrtin obyvatel Lukové. Lukovští poddaní byli proto s vrchností ve sporu, který se nepodařilo vyřešit ani komisi zřízené a vyslané císařem Rudolfem II. roku 1603. Způsobené škody nehodlala vrchnost vyrovnat v patřičné výši. Lukovští odmítli platit dávky a robotovat svému pánu. Spor se táhl několik let, nakonec roku 1612 poddaní vysekali hráz rybníka, vypustili jej, pochytili ryby a vyplenili panský mlýn.

Roku 1622 prodali Hrzánové panství za sníženou cenu 183 000 kop míšenských grošů (skutečná cena činila 300 000 kop) předsedovi konfiskační komise Karlu z Lichtenštejna. Hrzánové byli k prodeji donuceni, neboť na ně padlo podezření, že finančně podporovali české stavy proti Ferdinandu Habsburskému.

Lichtenštejnové podporovali druhou kolonizaci po třicetileté válce, posilovali německý vliv a získávali české polnosti. Na základě patentu z roku 1628 (tzv. Obnovené zřízení zemské) se Lanškrounsko postupně stávalo katolickým, stejně tak i Luková, kde působil sbor Českých bratří. Do roku 1667 byly úřady české a teprve od roku 1683 byla trvale prosazena němčina.

V Lukové bylo několik dvorů. Původní byly zbořeny a ze získaného materiálu byl po roce 1622 postaven jeden velký – Lichtenštejnský dvůr. Tři původní sedláci dostali náhradou půdu u Ústí nad Orlicí. U dvora byl mlýn, dvě větší a tři menší stavení. Statek byl, díky úrodné půdě, vždy rentabilní. U dvora byl vybudován velký ovčín, ve kterém bylo chováno až 4 000 ovcí. Povinnost robotovat ve dvoře měli poddaní z Květné, Trpíka a Anenské Studánky.

Za vlády Karla z Lichtenštejna došlo k obnově rybníka a byly vyrovnány škody, které jeho vybudování způsobilo poddaným. Mostek u Klimešova mlýna byl postaven v roce 1804.

Po roce 1800 došlo k protržení hráze rybníka a k jeho obnovení nedošlo. Dle jiných pramenů však byl rybník pravděpodobně vysušen roku 1842, aby ustoupil budování železnice. Ve dvoře byl neustále chován jezdecký kůň, na kterém by (v případě povodně nebo protržení hráze) posel varoval okolní obce před nebezpečím.

V době třicetileté války (1618-1648) procházela zdejším krajem císařská i švédská vojska. Počet obyvatel klesl, podle berní ruly z roku 1654, téměř na polovinu. Podle ní bylo v Lukové usedlostí 32 obydlí, 13 pustých a 5 nově osazených, celkem zde žilo 150 dospělých. Všichni lukovští obyvatelé se hlásili ke katolické víře. Rychtářem byl třicetiletý Martin Victorin.

Na panském mlýně hospodařil mlynář Georg Mammert s manželkou. V seznamu občanů je uveden i školní rektor G. Bíbus. Průměrný věk občanů byl pouhých 35–38 let. Jen málo se dožilo 50, ojediněle se občan dožil 60 let. Nejstarší občanka se dožila 80 let a nejstarší občan 75 let. Mezi německými občany objevíme v té době i ryze česká příjmení Blažek, Rašek a Žitek. Šlo vesměs o podruhy. U panského dvora v té době byly děvečky Tesařová a Svobodová.

Ve vsi byl uváděn kostel svaté Markéty, bohoslužby zajišťoval farář z Lanškrouna.

V roce 1681 postihl Lukovou mor.

V roce 1757 bylo v Lukové podle tereziánského katastru 57 rolníků. V roce 1843 (někde uváděno 1848) měla Luková 157 domů a 977 obyvatel. Ve vsi byly dva mlýny a škola.

V letech 1844–1845 probíhala v katastru obce výstavba jednokolejné trati z Olomouce do Prahy (později byla rozšířena na dvoukolejnou).

V letech 1871-74 byla v Lanškrouně vybudována tabáková továrna, která dala práci lidem z okolních vesnic. V roce 1885 byla dokončena silnice vedoucí z Lanškrouna do Lukové.

Podle záznamů ve farní kronice a v matrice byla v obci neustále česká menšina. Češi většinou pracovali jako dělníci na panském dvoře a navštěvovali německou školu.

24. října 1896 v Lichtenštejnském dvoře vypukl požár. Shořela polovina velkostatku i s úrodou. Více než metrové zdi však odolaly, takže byla opravována pouze střecha. Dle zápisu v obecní kronice hořelo v Lukové v předchozích dvou letech celkem 14 hospodářských usedlostí, většinou zapálených bleskem.

V roce 1918 byl statek vyvlastněn a 317,55 ha přešlo do majetku státu. Zůstal zde knížecí adjunkt, který spravoval polnosti nejen v Lukové, ale i v Žichlítku a v Lanškrouně, kde byly vybudovány podobné dvory.

Po první pozemkové reformě přišlo v roce 1926 do Lukové prvních 12 českých kolonistů se svými rodinami. Šest z nich se usadilo přímo na bývalém Lichtenštejnském dvoře. Dalších 6 českých rodin si mělo postavit nové usedlosti na pozemcích kolem Lichtenštejnského dvora.

První české vyučování bylo zahájeno v roce 1927. O sedm let později kolonisté rozhodli o stavbě Národního domu, ve kterém měla být umístěna i škola. Stavbu vedl jako polír Čeněk Sonták. Celkový stavební náklad činil asi 120 000 Kčs a byl rozdělen mezi kolonisty, kteří obstarali přívoz materiálu a jiné práce. Po postavení v roce 1935 byla budova na 20 let pronajata ministerstvu školství a zůstala majetkem kolonistů. Výuka začala ve školním roce 1935/36. Národní dům byl školou i společenským místem Lukovských.

V roce 1938 byl Národní dům zabrán Němci a v roce 1943 zde byla ubytovna pro dívky z Říše.

Po osvobození (až do roku 1980) v něm byly zřízeny 4 malé byty a byl majetkem oněch 12 českých rodin, které přišly do Lukové v roce 1926. Poté byl prodán soukromé osobě a nyní je zadaptován na 2 byty.

V roce 1937 byla provedena elektrifikace obce Luková.

V říjnu 1938 se obec stala součástí Sudet. Někteří čeští kolonisté se raději odstěhovali do svých rodišť a po válce se opět vrátili.

V roce 1943 se začalo se stavbou továrny na zpracování živočišných odpadů, tzv. „kafilérie“. Němci tuto továrnu chystali ke spalování mrtvých z koncentračních táborů.

Není přesně známo, ve kterém roce byl postaven první, dřevěný kostelík v Lukové. Stejně tak nelze zjistit, zda byl starší nebo mladší než kostel v Damníkově. S největší pravděpodobností existoval již před rokem 1350. V roce 1677 byl buď vybudován nový dřevěný kostel, nebo rozšířen původní kostelík. V roce 1682 byla mimo kostel vystavěna masivní zvonice. Hlavní oltář pocházel z roku 1690 a ze stejné doby je i oltářní obraz sv. Markéty, který je dosud dochován.

V roce 1867 byla v Lukové postavena nová fara. Po jejím dokončení byl opraven starý kostel, který byl od roku 1860 kvůli havarijnímu stavu uzavřen. Po stavební prohlídce v červenci roku 1869 bylo vydáno oficiální povolení kostel používat, ale pouze dočasně, na 13 let, než bude postaven kostel nový.

1. července 1871 vydala obec prohlášení, ve kterém se zavázala do deseti let postavit nový kostel – tím byly splněny všechny povinné náležitosti. Ještě téhož roku se oficiálním farářem stal Ludwig Veith – tím byla završena dlouholetá snaha obyvatel Lukové o vlastního faráře.

V roce 1882 byl z lomu v Albrechticích přivezen šesti koňmi základní kámen pro nový kostel. Tento kámen je umístěn v jižním rohu kostelní věže. Celkový rozpočet na stavbu kostela činil 19 345 zlatých, varhany byly zhotoveny za 2 100 zlatých a v roce 1893 byly na věž vsazeny hodiny.

Na lukovském hřbitově dodnes stojí kamenný obelisk a připomíná místo oltáře starého dřevěného kostelíka, který byl stržen roku 1885. Současný novogotický kostel byl vystavěn v pravém úhlu k původnímu kostelíku a byl vysvěcen v roce 1885.

V roce 1816 byla stavebním nákladem 1 446 zlatých postavena dosavadní školní budova. Byla jednotřídní a tvoří západní část nynější školy.

Do roku 1870 tvořila pobočku školy v Damníkově. Až do roku 1851 navštěvovaly zdejší školu také děti z Květné (Kozínohy). V tomto roce si tamní obyvatelé postavili vlastní školní budovu.

V roce 1874 byla dosavadní jednotřídní škola rozšířena na dvoutřídní (přistavěním jižního křídla, školního kabinetu a místnosti pro podučitele). V této době byla mezi farou a školou vyhloubena studna.

Roku 1903 byla škola rozšířena na trojtřídní – navštěvovalo ji 158 žáků. Byla zbourána hospodářská část (stodola, stáj, kůlna), místo ní bylo postaveno severní křídlo pro třetí třídu. Na školním hřišti byla vykopána nová studna.

Luková byla českou vesnicí, ale stále zde byl silný německý vliv. Nejbližší česká škola byla v Lanškrouně (dnes ZŠ Dobrovského), proto začali kolonisté přemýšlet o otevření své české školy. První české vyučování bylo zahájeno v roce 1927 v provizorně upravené místnosti v budově dvora u pana Hejla. Místních žáků ale bylo málo.

V roce 1934 začala výstavba Národního domu, který měl být školou i společenským místem Lukovských.

Výuka začala ve školním roce 1935/36. Průměrně do školy docházelo 18–20 dětí. Prvním učitelem byl Matouš Žváček z Vrážného na Moravě, po něm pan učitel Špetla. Náboženství vyučoval farář pan Jurana z Rudoltic, ruční práce vedla paní Eliška Simonová z České Třebové.

Do roku 1945 tak byly v obci dvě školní budovy – stávající byla německou obecnou školou.

Po roce 1938 musely české děti navštěvovat německou školu, kde probíhala výuka v němčině.

Po válce zůstala „německá“ školní budova prázdná a zničená, zařízení rozkradeno. Správou obecné školy byl pověřen Ladislav Fišer. Výuku se podařilo obnovit na konci června 1945, do školy bylo zapsáno celkem 50 dětí, nový školní rok zahájilo 74 dětí.

Novodobá historie

Obec byla osvobozena 9. května 1945, kdy se zde objevili první sovětští vojáci. Během května až srpna 1945 byla většina obce osídlena Čechy. V létě byl zvolen první národní výbor, předsedou se stal Čeněk Sonták. 19. července proběhla ustavující schůze Sboru dobrovolných hasičů.

Na začátku roku 1946 byla založena místní lidová knihovna. Po volbách byl předsedou MNV zvolen Jan Jireček, kterého po státních volbách nahradil Josef Špringl. 1. května byla otevřena Mateřská škola.

V květnu 1947 byly zdejšími osídlencům vydány dekrety o přidělení půdy. V roce 1948 byl v obci instalován rozhlas a předsedou MNV byl zvolen Jaroslav Dušek starší. V září 1950 proběhla ustavující schůze JZD, prvním předsedou byl zvolen Jan Hejl ml.

Roku 1950 byla zřízena samostatná mateřská škola.

Roku 1951 byla elektrifikována železniční trať.

V letech 1954–1956 byly prováděny úpravy zdejšího náměstí. Byl vyzděn a zakryt potok tekoucí přes náměstí. Současně byla zbourána (1954) stará hasičská zbrojnice, která stála uprostřed náměstí. Další úpravy a osázení novou zelení se uskutečnily později. Předsedou MNV byl v této době Jaromír Chaloupka, kterého v roce 1956 vystřídal Oldřich Hrazdára.

V roce 1960 se konaly volby do Národních výborů. Téhož roku byly v Lukové otevřeny jesle, předsedou MNV byl opět zvolen Oldřich Hrazdára.

Od roku 1961 se připravovalo sloučení Lukové a Květné, byl otevřen kulturní dům.

V roce 1964 byl předsedou MNV zvolen Vladimír Bohuněk, po jeho rezignaci o rok později byl předsedou zvolen Oldřich Hrazdára.

V roce 1970 byla schválena výstavba nové samoobsluhy (otevřena 6. 11. 1972). Novým předsedou MNV se v roce 1976 stal Květoslav Hejl.

V roce 1981 měly Luková s Květnou celkem 720 obyvatel. Předsedou MNV byl po volbách zvolen František Pauk.

Počet obyvatel rostl – k 31. prosinci 1983 celkem 731, v roce 1985 už to bylo 777 obyvatel.

O rok později se snížil počet obyvatel na 721 (v Květné 75).

V březnu 1982 byly zahájeny přípravy ke stavbě obecního vodovodu. Dokončen byl v roce 1990.

31. 5. 1986 se konal první „Lukovský mandel“, měl dvě trasy – 10 a 15 km. Celkem se účastnilo 87 turistů. V roce 1988 se účastnilo 98 turistů, trasy byly tři – 10, 15 a 30 km.

V roce 1988 získali hasiči požární auto Tatra 138.

V roce 1989 se začíná plánovat stavba nové mateřské školy, její výstavba byla v roce 1990 zrušena. Stejně tak byl uzavřen provoz jeslí. V roce 1990 byl předsedou MNV zvolen Josef Paulus.

V roce 1991 se uskutečnilo sčítání obyvatel, domů a bytů – trvale bydlících osob bylo v Lukové 683, z toho 333 mužů a 350 žen.

1. srpna 1993 byla slavnostně otevřena železniční zastávka na železniční trati u základní školy.

31. prosince 1993 žilo v Lukové včetně Květné 722 obyvatel.

3. října 1994 byl slavnostně zahájen provoz v nové mateřské škole. V roce 1997 byl do obce zaveden plyn.

V červenci 1997 obec postihla velká povodeň. Zatopeno bylo 25 domů a objektů, stržené mosty omezily dopravu, do Květné se nedalo projet až do prosince 1997. Povodně zasáhly podstatnou část východních Čech a Moravy – 34 okresů, 535 měst a obcí, škoda více jak 60 miliard korun.

15. 4. 1998 zemřel Jan Němeček, dlouholetý kronikář obce.

V roce 1999 byl zahájen provoz střelnice.

Od roku 2001 v naší obci chodí koledníci během Tříkrálové sbírky.

K 31. 12. 2003 měla obec 687 obyvatel, z toho 64 v Květné.

V roce 2004, při oslavách 700 let obce, byl pro Lukovou a Květnou vyroben nový znak a prapor obce.

V roce 2006 proběhly volby do obecních zastupitelstev, novou starostkou byla zvolena Miroslava Fojtů; v roce 2010 byla po nových volbách opět zvolena. Počet obyvatel v obci se zvyšuje, v roce 2008 zde žije 712 obyvatel (v Květné 68).

V roce 2009 byl opraven a upraven Pomník padlých. V roce 2012 byly spuštěny webové stránky obce www.lukova.cz. Zvyšuje se počet obyvatel, v roce 2013 žije v Lukové a Květné 742 obyvatel (v Květné 92).

Od roku 2014 začínáme vést kroniku elektronicky. Dosavadní kronikářka obce, Eva Čtvrtečková, dokončila poslední zápis za rok 2013 a vedení kroniky předala starostce Miroslavě Fojtů. Začínají se budovat a opravovat polní cesty, probíhá výstavba chodníku podél hřiště. Došlo ke sloučení mateřské a základní školy. Luková poprvé zpívá koledy v rámci akce Česko zpívá koledy. Stala se z toho každoroční tradice.

2015 zateplujeme budovu školky a školy včetně výměny oken a dveří a nové střechy, nevyhovující vnitřní dvorek byl zastřešen a přestavěn na prostory pro kabinety. V prostorách po mateřské škole pod obecním úřadem byla vybudovaná posilovna, v druhé části vznikl obecní byt. 70. výročí založení slavil Sbor dobrovolných hasičů.

Rok 2016 je ve znamení zahájení rozsáhlé opravy kulturního domu včetně opravy podlahy bývalé tělocvičny. U školy je vybudován přístřešek na kola.

2018 pokračuje oprava kulturního domu, otevřeli jsme opravenou hospodu a tělocvičnu, zahájili jsme opravu vodní nádrže v Květné.

2020 zahajujeme rekonstrukci elektrického vedení ve velké části obce. Vedení obce se po odchodu Miroslavy Fojtů do penze ujal dosavadní místostarosta Petr Celý. Kvůli opatřením spojeným s COVID-19 se nekonala většina pravidelných kulturních a společenských akcí. Proběhl 34. ročník cykloturistického pochodu Lukovský mandel, zapojilo se 413 účastníků.

2021 byla opravena cesta vedle kulturního domu a troje boží muka. Tříkrálová sbírka se kvůli omezením spojeným s COVID-19 musela obejít bez koledníků, naopak už tradiční akce Uklidme Česko a Lukovský mandel proběhly. Obzvláště Lukovský mandel měl úspěch – zaregistrovalo se 274 turistů. V srpnu zavítalo do obce putovní letní kino s filmem Gump. Podzim patřil oblíbenému Českému varhannímu festivalu, setkání se seniory a ochotníkům z Dolní Čermné. Omezení se naštěstí nedotkla sportu – probíhala hokejová utkání lukovských hokejistů i tradiční ping-pongový turnaj. Po dlouhých letech bylo rozpuštěno fotbalové mužstvo A, důvodem byl nedostatek hráčů. Závěr roku obyvatelům Lukové zpříjemnil adventní koncert.

2022 začínáme budovat nové chodníky v obci, pokračuje rekonstrukce elektrického vedení, opravili jsme hřbitovní zeď, vydláždili přístup k hřbitovu a prostranství u kostela, dětské hřiště jsme rozšířili o dřevěný altán. Proběhly volby do zastupitelstva, starostou byl opět zvolen Petr Celý. Proběhlo smutné rozloučení s bývalým dlouholetým starostou obce Josefem Paulusem. V kulturním domě se konal 1. obecní ples.

2023 stěhujeme obecní knihovnu z obecního úřadu do kulturního domu (kde je bezbariérový přístup). Uskutečnil se 2. obecní ples. Probíhají přípravy na výstavbu nové cyklostezky z Lukové do Lanškrouna a uskutečnila se rekonstrukce veřejného osvětlení včetně výměny svítidel za úsporné LED lampy. Finišuje výstavba nových chodníků, úprava křižovatky u Pomníku padlých a výstavba nových autobusových zastávek. Obec se stala členem Rady Svazu měst a obcí ČR. Vlaková zastávka slavila 30 let od svého zprovoznění. Doplnili jsme výsadbu stromů a další zeleň, opravili jsme dvě Boží muka v poli u Damníkova a Rudoltic a věž lukovského kostela dostala nové okenice.

Tři kilometry na jih od Lukové leží historicky samostatná obec Květná, která je administrativně připojena k Lukové. Historie Květné je stejně dlouhá jako lukovská – první zmínka z roku 1304 je ve stejné donační listině.

Původní jméno vsi bylo Kozínoha, přejmenována na Květnou byla dle ústního podání v roce 1952. Její historie je spjata více se sousedním Trpíkem než s Lukovou.

Český král Jan Lucemburský zastavil Květnou a Trpík Ottovi z Tannenfeldu a Zbraslavský klášter se stal opět jejich vlastníkem až v roce 1350. Jejich navrácení cisterciákům nařídil sám král Karel IV.

Při směně majetků zbraslavských mnichů s litomyšlským biskupem nebyla Květná do smlouvy zahrnuta a byla prodána drobným místním šlechticům. Roku 1372 ji získal Jindřich z Brandýsa sídlící na Libchavě. Ten ji roku 1402 prodal augustiniánskému klášteru v Lanškrouně, v jehož vlastnictví zůstala až do husitských válek.

V době husitské uprchli augustiniáni roku 1421 do Olomouce, kde zůstali natrvalo. I přes privilegium krále Jiřího z Poděbrad z roku 1460 potvrzující právní nároky augustiniánů na své statky a vesnice, zůstala Květná ve světských rukou. Od druhé poloviny 15. století byla majetkem Zdeňka Kostky z Postupic, který ji přičlenil k ostatním vesnicím lanškrounsko-lanšperského panství. Svě další osudy sdílela společně s nimi.

Dle zápisu v berní rule z roku 1654 žilo v Květné 7 sedláků a 8 zahradníků.

V roce 1843 měla Květná 39 domů a 233 obyvatel. Škola tu byla otevřena v roce 1851, do té doby navštěvovaly děti školu v Lukové.

Roku 1863 byla vystavěna kaple sv. Vavřince. Vedle ní stojí barokní kříž s reliéfem P. Marie Bolestné, pocházející z roku 1771.

Vývoj počtu obyvatel byl dle zápisů následující:

r. 1880 225 obyvatel

r. 1890 228 obyvatel

r. 1900 202 obyvatel

r. 1910 201 obyvatel

r. 1930 186 obyvatel

V roce 1960 se připravovalo sloučení Lukové a Květné, které proběhlo o rok později. Zároveň se také sloučila obě Jednotná zemědělská družstva v jeden celek – Jednotné zemědělské družstvo Budoucnost.

Květná byla elektrifikována v roce 1951, v letech 1955–1998 byl rekonstruován a rozšiřován vodovod. V roce 1995 byl znovu zřízen obchod.

Plyn byl do obce zaveden v roce 2002. V letech 2001–2004 byla opravena kaple sv. Vavřince. Kaple je v majetku obce, která ji udržuje po stavební stránce.

Hasičskou zbrojnicí si obyvatelé upravili na místo svého setkávání. Z budovy bývalé školy vybudovala obec v letech 2008–2010 bytový dům se čtyřmi obecními byty. V roce 2010 byla v Květné vysazena Lípa na památku bývalého ministra zemědělství a místopředsedy vlády Josefa Luxe.

Počet trvale hlášených obyvatel se pohybuje kolem počtu 70. Za prací obyvatelé Květné dojíždějí vlastními auty nebo autobusem do okolních obcí a měst. Děti chodí do školky a školy v Lukové, Lanškrouně a Damníkově.

V kapli se jednou do roka konají bohoslužby, příležitostně také křtiny. Nejdůležitější událostí v roce je pro Květnou srpnová pouť u příležitosti svátku svatého Vavřince, patrona kaple.

Na tradiční pouť se mší a odpoledním posezením se pravidelně schází lidé z Lukové a širokého okolí.

Na území obce Luková je několik sakrálních staveb. Část z nich je v majetku obce, část v cizím vlastnictví.

Sakrální stavby v majetku obce:

Kamenný neogotický kříž u kostela – ppč. 462, k. ú. Luková

Kamenný kříž s figurou ukřižovaného Krista na hřbitově – ppč. 462, v k. ú. Luková

Památník ve tvaru kuželu na hřbitově – ppč. 462, k. ú. Luková

Kamenný kříž s figurou ukřižovaného Krista na pilíři u mostu u silnice na Damníkov – ppč. 182/1, v k. ú. Luková

Kamenný kříž s figurou ukřižovaného Krista na pilíři u silnice na Květnou u čp. 219 - ppč. 5088/1, v k. ú. Luková

Socha sv. Jana Nepomuckého u silnice na Lanškroun – ppč. 5145, v k. ú. Luková

Pomník obětem 1. a 2. sv. války – ppč. 2383/3 v k. ú. Luková

Pilíř s křížem a figurou ukřižovaného Krista u kostela v Květné – ppč. 1001, v k. ú. Květná

Kamenný kříž s figurou ukřižovaného Krista na hřbitově v Květné – ppč. 1002, v k. ú. Květná

Kříž v lokalitě „Lesní trať“ v Květné – ppč. 1159, v k. ú. Květná

Socha Krista na hřbitově v Lukové – ppč. 462, v k. ú. Luková

Kříž v Květné u čp. 11 – ppč. 1063, v k. ú. Květná

Sakrální stavby v cizím vlastnictví:

Kříž v centru obce – ppč. 2714/20, k. ú. Luková (majitel: Pardubický kraj)

Socha Nejsvětější Trojice u čp. 212 - ppč. 2260/8 v k. ú. Luková (majitel: P. Celý, J. Celá)

Pilířková boží muka u cesty na Rudoltice v lokalitě „v remízku“ - ppč. 5126, k. ú. Luková (majitel: Zemědělsko-obchodní družstvo Žichlínek)

Sloupková boží muka u cesty na Damníkov v lokalitě „Zadní pole“ - ppč. 5199, v k. ú. Luková (majitel: Milada Jiříková)

Sloup se sochou Panny Marie v zahradě čp. 106 - ppč. 348/2 v k. ú. Luková (majitel: Petr Koudelka)

Kostel sv. Markéty

Obec Luková se jako farní uvádí již v roce 1350, v souvislosti s ustanovováním biskupství v Litomyšli. Už v této době zde tedy nepochybně nějaký kostel stál. Stejně jako řada dalších far zanikla v době katolické reformace a Luková se dostala do kolatury fary v Lanškrouně. V roce 1677 byla převedena k obnovené faře v Damníkově a od roku 1784 se obnovila samostatná fara i zde.

Starý dřevěný kostel byl nákladně přebudován v roce 1677. Na jeho stavbu byly použity mohutné kmeny z lesa, rostoucího v místech dnešních dalekosáhlých polí mezi Lanškrounem a Lukovou. Interiér kostela zdobily malby zobrazující výjevy ze selského života. V roce 1682 areál kostela doplnila masivní kamenná zvonice, která zároveň sloužila i jako vstupní brána na hřbitov. Zvonice byla zbořena roku 1882.

Starý kostel musel být roku 1860 uzavřen a byly provedeny nejnnutnější stavební úpravy. V roce 1866 převzala patronát nad kostelem obec a začalo se uvažovat o demolici zchátralého kostela a výstavbě nového chrámu.

Roku 1876 byla postavena farní budova, začátkem osmdesátých let devatenáctého století byl původní kostel i se zvonicí stržen a v roce 1882 šest koní přitáhlo z lomu v Albrechticích základní kámen pro nový kostel. Kámen byl uložen v jižním rohu věže a vysvěcen 11. 4. 1882. V tomtéž roce byla dokončena stavba lodi kostela. O rok později byla postavena věž kostela. Stavbu, dokončenou v roce 1885, provedl dle vlastních plánů lanškrounský stavitel Ondřej Seifert nákladem 19 345 zlatých.

Za dalších 2 100 zl. byly do nového kostela pořízeny varhany u firmy Rieger z Krnova. V novém kostele, honosícím se výbornou akustikou, se naplno rozvinul hudební talent místních obyvatel. Zdejší chrámový pěvecký sbor měl řadu vlastních písní, které se zpívaly jen v Lukové. Přísně symetrický kostel má dlouhou obdélníkovou loď sklenutou křížovou klenbou s odsazeným a trochu nižším pětibokým presbytářem. Před vstupní průčelí celou svou šíří předstupuje štíhlá věž s vysokou jehlancovou střechou.

Zvonové patro věže, od spodní části oddělené kamennou římsou, je na všech stranách otevřené sdruženými okny s lomenými záklenky. Korunní římsa věže nad středy stěn vyběhá v sedlové štítky, v nichž jsou vsazeny hodinové ciferníky. V nárožích věže ve vrcholu vybíhají na konzolách vysazené kamenné věžičky završené plechovými kytkami.

Stěny lodi chrámu s okny zaklenutými lomenými oblouky s dřevěnými kružbami zajišťují opěrné pilíře. Zeď s triumfálním obloukem vrcholí kamenný sanktusníkem přikrytým sedlovou stříškou. Stěny v interiéru chrámu pokrývá secesní výmalba tvořená geometrizovaným vegetabilním ornamentem, provedeným v kombinaci modré, červené a zlaté barvy.

Vnitřní zařízení kostela vzniklo současně s chrámovou budovou a stylově s ní tvoří jeden celek. Uprostřed hlavního oltáře je v rámu završeném lomeným obloukem obraz sv. Markéty vytvořený malířem Neugebauerem v roce 1884. Po stranách obrazu stojí polychromované sochy sv. Antonína Paduánského a sv. Alžběty. Celý oltář vrcholí hustou sítí fiál propletených kružbovými motivy.

Po stranách vítězného oblouku jsou oltáře zdobené obdobnou architekturou jako hlavní. Pravý oltář sv. Gotharda nese obraz z první poloviny 19. století, s jehož vznikem je svázána pověst, která vypráví o tom, jak v době, kdy ještě existoval velký lukovský rybník, bývala obec často postihována silným krupobitím, které přicházelo právě přes rybník a vše potlouklo. To trvalo léta a lidé mívali bídu s nouzí. Jednou, když se zase hnala bouře k obci, rychtářka se ve své úzkosti obrátila s prosbami na sv. Gotharda. Přinesla z komory poslední bochník chleba a držíc jej proti blížícím se mrakům vzývala světce o pomoc. A skutečně byla tentokrát Luková před pohromou uchráněna a měla pěkné žně. Na památku této události dala rychtářka namalovat obraz představující sv. Gotharda v biskupském rouše, jak vztahuje ruce proti mračnům.

Před ním klečí žena v dobovém kroji a zdvihá k němu pecen chleba. V pozadí je zobrazen původní dřevěný kostelík a rychta v Lukové, v popředí je břeh rybníka. *V. Novák (Listy Lanškrounska)*

Lukovský pomník padlých vojáků

Autor Pomníku mně není známý. Rok zhotovení (errichtet) je 1932. Byl postaven vojákům padlým v 1. světové válce. Za 2. světové války místní němečtí obyvatelé přidělali na pomník tabule, kam připisovali jména padlých německých vojáků (Lukovská kronika 1943).

V roce 1949 byla provedena úprava na tomto pomníku z 1. světové války tak, že byla dána nová deska s nápisem, který navrhl ředitel místní školy pan Ladislav Fišer. Byl na ní nápis s těmito slovy:“ Kupředu, zpátky ni krok. Věčná sláva Rudé armádě a všem, kteří vybojovali svobodu a české osídlení pohraničí v roce 1945.“ Jména padlých za 1. světové války zmizela. To se nemělo stát.

V současné době nese pomník pamětní desku s nápisem „Již nikdy válku!“ Obětem 1. a 2. světové války 1914–1918, 1939–1945 obec Luková. Další pietní místo v naší obci zasvěcené památce padlých je na místním hřbitově. 5. listopadu 1948 byla provedena exhumace ostatků devíti ruských zajatců, kteří byli zastřeleni v roce 1944 německou armádou a pohřbeni

za hřbitovní zdí. Jejich ostatky byly přeneseny do společné hrobky na místním hřbitově. Podle zbytků šatů byl mezi nimi jeden ruský důstojník. Na této hrobce je zřízen náhrobek s pěticípou hvězdou a nápisem:“ Na věčnou paměť.“ Datum zřízení náhrobku není znám. *Eva Čtvrtečková*

Kaple sv. Vavřince

Obyvatelé Květné byli vždy velmi bohabojní, ale dlouhou dobu neměli žádné místo, kde by se mohli důstojně setkávat s Bohem. Na bohoslužby chodili do kostela v Damníkově nebo Lukové. Po většinu existence obce se o spásu duší místních staral farář z Damníkova.

Až v roce 1863 prosadil tehdejší představený obce Franz Pachtl ze statku čp. 8 stavbu velké zděné kaple. Sám na ní také štědře přispíval. Novou kapli posvětil 5. května 1864 damníkovský farář Václav Hruška za asistence svého kaplana Josefa Ledera a dalších kněží z Rychnova, Třebovic, Lanškrouna a Žichlíнку. S damníkovským farářem bylo dohodnuto, že se budou v kapli v Květné pravidelně sloužit během roku tři mše svaté, a to 5. května na sv. Gottharda, 10. srpna na sv. Vavřince a na svátek sv. Václava.

V roce 1877 byla střecha kaple i její věžička pokryta břidlicí (do té doby byl na střeše jen šindel). Tehdy si obyvatelé obce břidlicovou krytinu sami přivezli z nádraží v Žichlíнку.

Velkou slavnost kaple v Květné zažila 10. srpna 1923, kdy za účasti celé obce damníkovský farář Alois Dudek světil nový zvon. Byl pořízen jako náhrada za původní 56 kg vážící zvon, který byl v roce 1916 zabaven pro válečné účely (obec za něj jako náhradu dostala 224 K).

Nový zvon v roce 1922 odlil Oktáv Winter z Broumova, vážil necelých 80 kg a několik místních dobrodinců za něj zaplatilo 2 940 korun. Zdobil jej reliéf sv. Floriána a nápis: „Sv. Floriáne, ochraňuj nás před ohněm!“ Na věži však dlouho nevydržel, 30. 6. 1942 byl i tento zvon zrekvírován pro válečné účely hitlerovského Německa. V roce 1946 odlil Rudolf Manoušek v Brně pro kapli nový zvon. Váží 25 kg.

V červnu 1968 se přistoupilo k nezbytné opravě střechy. Celá střecha včetně věže byla pokryta plechem. Tesařské práce měl na starosti František Krátký z Lukové, klempířské práce provedl Josef Jansa z České Třebové spolu se svým synem Jiřím a bratry Milošem a Ladislavem. Náklady ve výši 16 000 Kčs uhradilo několik místních dobrodinců. Po opravě střechy následovala oprava omítky.

V letech 2001–2004 byla kaple na náklady obce znovu celkově zrekonstruována. V roce 2010 se v kapli renovovaly vchodové dveře, které byly opatřeny ozdobnou ochrannou mříží, instalovala se nová okna a opravovala střecha. 35 000 Kč na tuto akci poskytl Dobrovolný svazek obcí Lanškrounsko. V červenci 2013 dostala střecha kaple nový tmavočervený nátěr.

K východu orientovaná kaple postavená z kamene má loď téměř čtvercového půdorysu

s klenutou plackovou klenbou a v bocích osvětlenou dvěma okny s půlkruhovými záklenky (překlady nad okny). Mírně odsazený presbytář kaple je půlkruhový.

Interiéru dominuje rokokový hlavní oltář s menzou ve tvaru tumbly. Na tabernáklu leží Beránek boží. Nad oltářem je zavěšen obraz sv. Vavřince. Na něm světec klečí v oblacích nesených dvěma andělky v bederních rouškách. Ruce má sv. Vavřinec rozepjaté a pohled upíná k zamračenému nebi, nad jeho hlavou se mraky rozestupují a mezi nimi se rozlévá záře.

Při bocích světce letí dva velcí andělé oblečení do zelených splývavých rouch. Obraz pravděpodobně vytvořil nějaký regionální lidový tvůrce v době vzniku kaple.

V lodi kaple jsou po obou stranách čtyři lavice zdobené vyřezávanými rostlinnými ornamenty.

Před triumfálním obloukem stojí socha Neposkvrněného Srdce Panny Marie a naproti ní socha Madony. Vlastní varhany kaple nikdy neměla, jejich zvuk při bohoslužbách nahrazovalo harmonium vyrobené Václavem Tučkem v pražském Karlíně. Mobiliiář kaple dříve doplňovaly ještě papírové obrazy křížové cesty.

Stanislav Vimr

Pověsti

O válce v 66. roce (Květná – Kozínoha)

Když se v roce 1866 blížili Prusové k Lanškrounu, opouštěli mnozí měšťané své příbytky a hleděli se s majetkem svým někde skrýt. Rovněž úředníci odcházeli z města na venkov. Ale kam se měli uchýlit, když všechny silnice byly obsazeny Prusy? Nezbývalo než se odklidit někam do zastrčených vsí někde stranou od silnice. K tomu nejvhodnější se jim zdála Kozínoha. Tak se do nepatrné víscky nahnulo vzácných hostí. Také berní úřad s pokladnou plnou peněz našel tu své útočiště. Pokladnu zakopali v jednom statku. Všichni pak toužebně očekávali brzkého skončení války. Ale Prusi byli jako švábi, prolezli kdejakou díru. Přišli i do Kozínohy a vymetli všechno všude. Ale pokladnu nenašli. Tehdy se žertem říkalo, že Kozínoha je jako pevnost. Všechny východy z obce byly uzavřeny a hlídány, tak že by byla ani myš neproklouzla. Tak byli opatrní Lanškrounští v této zastrčené vsi opravdu dobře schováni.

O lukovském zaklínači

Jeden člověk v Lukové měl také černokněžnickou knížku. Její pomocí mohl kdykoli zaklínat zlé duchy, čerty zahánět, zloděje vyhledávat, přimrazovat a všelijak čarovat. Ale při tom nebyl v žádném spojení s čertem, byl to zbožný a spravedlivý člověk. Každou neděli a svátek chodíval na mši svatou. Jednou v neděli byl na kázání. Najednou ho popadla veliká úzkost, jakési tušení velikého neštěstí, jež se na celou ves valí. Tu si vzpomněl, že zapomněl schovat čarodějnickou knížku. Honem spěchal domů. Když přicházel ke stavení, div že nez kameněl! Kolem stavení poletovalo hejno strak a kavek, čekaly, jen aby se někde nějaké okno otevřelo, nebo dveře, aby mohly dovnitř. Honem koupil v krámě jáhly

a rozsypal je kolem stavení. Černí ptáci se na ně slétli a zobali je. Čaroděj vešel do světnice a vidí: jeho chlapec čte v knížce, a právě dočetl až k tomu nešťastnému místu. Vzal knížku do rukou, vyhledal zaklínací formulí a zlí duchové bez pořízení odlétli. Kdyby byli bývali zlí duchové s jáhlami hotovi dřív, než by byl to jisté místo ze zaklínací knížky vyřkl, byli by se byli zmocnili nejen jeho, ale i celé vsi.

O Ohnivém

Jednou šel jeden lukovský občan v noci z Lanškrouna domů. Když přišel na chodník na louce u rudol-tických hranic, šla proti němu divná postava světlá, která čím blíží, tím byla jasnější, až poznal, že to je Ohnivý. „Mohl bys mně posvítit na cestu,“ pravil srdnatý občan. A Ohnivý mu hned skočil na rameno. Před stavením řekl Ohnivému, aby z ramene šel dolů, že už je doma. Ohnivý seskočil z ramene a sou-sed šel do stavení. Když už chtěl za sebou zavřít dveře, vzpomněl si, že Ohnivému ani nepoděkoval za dobrou službu. Pootevřenými dveřmi vzkřikl: „Pánbůh ti zaplat!“ Ohnivý plný radosti pravil: „Dobře jsi udělal. Teď je nám oběma pomozeno,“ a zmizel. Když sedlák doma vypravoval, co se mu přihodilo, pravil, že když nesl malého Ohnivého na rameně, tak se zapotil, jako by nesl měřící hrachu. Do roka náhle zemřel. Tak byli oba vysvobozeni.

O černokněžnické knize

Jednou spěchal jeden pocestný k Lanškrounu, kde mínil nocovat. Rychle se stmívalo. Aby si nadešel, namířil si u Lukové přes pole jednoho zámožného sedláka. Tu zpozoroval nenadále u svých nohou sil-nou starou knihu; málem, že o ni brknul. Zdvihne ji, prohlíží při tom soumraku, a tak jej zaujala, že i své-ho úmyslu, dojít do večera do města, pro ni zapomněl. Taková divná znaménka v ní byla, a přece mu připadala známá a čitelná. I zabral se na jednom místě do čtení tak, že neviděl ani neslyšel, co kolem něho se děje. Pojednou zdvihne hlavu a vidí kolem sebe jedenáct duchů lačně na něho pohlížejících. Všichni se mu nabízeli k službám. Leč on, v tom leknutí, nevěděl, co má dělat. Tu si všiml hromádek nerozházeného hnoje na poli. I poručil jim, aby hnůj pěkně stejnoměrně po poli rozházeli. Zatím, co se duchové činili s hnojem, běžel pocestný do Lukové na faru a pověděl faráři, co se mu přihodilo. Farář rozkázal, aby honem co nejrychleji knihu přinesl. Pocestný ji přinesl, ukázal faráři, kam až dočetl a farář počal odtamtud čísti zpět k začátku a hrozná strašidla, duch po duchu, se vytrácela, až všechna zmizela.

O vodníku

Za jasných nocí objevoval se na vodě hashrman a vydával ze sebe věštící hlasy., podle nichž ten, kdo je slyšel, zvěděl, co ho čeká. Zvláštním zvukem zvěstoval slyšícímu štěstí. Zpíval-li vodník, znamenalo to pro slyšícího, že bude stížen buď velkou vodou, utopením nebo jinakým neštěstím z vody.

O lesním muži

Jeden sedlák viděl v lese lesního muže. Byl oblečen jako lesník a střílel po sedlákově koni. Kůň se vzpínal, sedlák přišel pod vůz a zemřel.

O sv. Gothardu, patronu obce Luková

Na cestě z Lanškrouna do Lukové jsou Boží muka, na kterých je letopočet 1749. V dávných dobách až sem rozkládal se prales, jehož mohutných kamenů byl užito na stavbu prvního kostela v Lukové. Za zvláště posvátnou věc v kostele považovali obraz sv. Gotharda, k němuž měli obyvatelé velkou důvěru.

O původu jeho se vypravuje:

Když ještě byl velký rybník lukovský, bývala obec často postihována silným krupobitím, která přes rybník přicházela a vše potloukla. To trvalo léta, a proto lidé mívali bídu s nouzí. Jednou opět nastala taková větrice a velkou rychlostí hnala se k obecním hranicím. Lidé plni zoufalství patřili na blížící se zkázonosné mraky. Rychtářka ve své úzkosti obrátila se prosbami svými na sv. Gotharda, který se byl už několikrát ukázal dobrým pomocníkem a přimluvěčím lidu. Přinesla z komory poslední zbylý bochník chleba a držíc jej proti blížícím se mrakům, vzývala svatého Gotharda o pomoc a ochranu. A skutečně tentokrát byla Luková před pohromou uchráněna a měla pěkné žně. Na památku toho dala rychtářka namalovat obraz, který spatřujeme na postranním oltáři nad dřevěnou sochou Panny Marie. Obraz představuje svatého Gotharda v biskupském rouše, jak vztahuje ruku proti mračnům. Před ním klečí erbovnice v dobovém kroji a zdvihá bochník chleba k němu. V pozadí je vidět dřevěný kostelík a rychtu v starodávné podobě; v popředí jsou břehy velkého rybníka lukovského. Památka tohoto svět-ce oslavuje se tu dosud dne 4. května průvodem k jeho soše. Světí ten den skoro jako svátek; málokdo zapřahá, aby konal hrubé práce. Ctí jej jako patrona své obce. Před léty bývaly v kostele též světské obrazy ještě z dob českých: přadlena, selka máslo tlukoucí, vozka jedoucí s vozem, oráči, mlatci při práci, děvče kolébající dítě a j.

Lukovské pověsti byly převzaty z knihy Václava Zdeňka Hackenschmieda Báchorky, báje, pověsti a jiné vypravování lidu z okresu Lanškrounského, Ústí nad Orlicí 1928 – jazykově upraveno pro potřeby obce.

Zpracovala: Michaela Čadová

Předsedové MNV/starostové obce

Čeněk Sonták	1945–1946
Jan Jireček	1946
Josef Špringl	1946–1947
Jaroslav Dušek starší	1947–1954
Jaromír Chaloupka	1954–1956
Oldřich Hrazdíra	1956–1964
Vladimír Bohuněk	1964–1965
Oldřich Hrazdíra	1965–1976
Květoslav Hejl	1976–1981
František Pauk	1981–1990
Josef Paulus	1990–2006
Miroslava Fojtů	2006–2020
Petr Celý	2020 - dosud

Zleva: Petr Celý, Miroslava Fojtů, Josef Paulus